

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

YOSH AYOLLARNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI SIYOSIY FAOLLIGI: O‘ZBEKISTONDA INSTITUTSIONAL VA IJTIMOY OMILLAR TAHLILI

Dilshoda Xakimova Oybek qizi

O‘zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi, bosh mutaxassis

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonda yosh ayollarning davlat boshqaruvidagi siyosiy faolligiga ta’sir qiluvchi motivatsion, institutsional va ijtimoiy omillar tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida gender stereotiplari, liderlik imkoniyatlari, siyosiy qo‘llab-quvvatlash va professional rivojlanish omillarining yosh ayollar siyosiy ishtirokiga ta’siri o‘rganildi. Natijalar gender inklyuziv boshqaruvni rivojlantirishda mentorlik, siyosiy ta’lim va institutsional mexanizmlarni kuchaytirish zarurligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: fuqarolik faolligi, patriarxal qarashlar, siyosiy kapital, professional tarmoqlar, ijtimoiy transformatsiya, qaror qabul qilish, mentorlik tizimi.

ПОЛИТИЧЕСКАЯ АКТИВНОСТЬ МОЛОДЫХ ЖЕНЩИН В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ: АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ И СОЦИАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ В УЗБЕКИСТАНЕ

Дилшоода Хакимова Ойбек кизи

Агентство по делам молодежи Республики Узбекистан, главный специалист

Аннотация

В данной статье анализируются мотивационные, институциональные и социальные факторы, влияющие на политическую активность молодых женщин в системе государственного управления Узбекистана. В ходе исследования изучено влияние гендерных стереотипов, лидерских возможностей, политической поддержки и профессионального развития на участие молодых женщин в управленческих процессах. Результаты подчеркивают необходимость усиления механизмов наставничества, политического образования и институциональной поддержки для развития гендерно-инклюзивного управления.

Ключевые слова: гражданская активность, патриархальные нормы, политический капитал, профессиональные сети, социальная трансформация, принятие решений, наставничество.

POLITICAL PARTICIPATION OF YOUNG WOMEN IN PUBLIC ADMINISTRATION: ANALYSIS OF INSTITUTIONAL AND SOCIAL FACTORS IN UZBEKISTAN

Dilshoda Xakimova Oybek qizi

Youth Affairs Agency of the Republic of Uzbekistan, Chief Specialist

Abstract

This article examines the motivational, institutional, and social factors influencing the political engagement of young women in public administration in Uzbekistan. The study analyzes the impact of gender stereotypes, leadership opportunities, political support, and professional development on women’s participation in governance processes. The findings highlight the importance of strengthening mentorship programs, political education, and institutional mechanisms for promoting gender-inclusive governance.

Keywords: civic engagement, patriarchal norms, political capital, professional networks, social transformation, decision-making, mentorship.

XXI asrda davlat boshqaruvi tizimida gender tenglikni ta’minlash va xotin-qizlarning siyosiy jarayonlardagi ishtirokini kengaytirish masalasi global siyosiy kun tartibining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, yosh ayollarning davlat xizmatidagi faol ishtiroki demokratik boshqaruv, inklyuziv rivojlanish va samarali inson kapitalini shakllantirishning muhim omili sifatida baholanmoqda [1]. So‘nggi yillarda xalqaro tashkilotlar, jumladan, Birlashgan Millatlar Tashkiloti, UN Women, Jahon banki va Yevropa Ittifoqi tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ayollarning davlat boshqaruvidagi vakilligi davlat institutlari samaradorligi, ijtimoiy barqarorlik va fuqarolik ishonchining oshishi bilan bevosita bog‘liqligi ta’kidlangan [2]. Shu sababli ayollarning, ayniqsa, yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy faolligini o‘rganish zamonaviy siyosatshunoslik, davlat boshqaruvi va gender tadqiqotlarining dolzarb ilmiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Global miqyosda kuzatilayotgan siyosiy transformatsiyalar davlat boshqaruvida inson kapitali sifatining ahamiyatini yanada oshirmoqda. Zamonaviy boshqaruv konsepsiyalarida gender inklyuzivlik davlat siyosatining ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida gender tenglikni ta'minlash va ayollarning siyosiy hayotdagi ishtirokini kengaytirish 2030-yilgacha bo'lgan global rivojlanish strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan [3]. Ayniqsa, 5-maqсад doirasida ayollarning iqtisodiy va siyosiy imkoniyatlarini kengaytirish demokratik jamiyat qurishning muhim sharti sifatida talqin qilinadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayollar davlat boshqaruvida faol ishtirok etgan mamlakatlarda korrupsiya darajasi pastroq, fuqarolarning siyosiy institutlarga ishonchi yuqoriroq va ijtimoiy siyosat samaradorligi kuchliroq bo'ladi [4].

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi O'zbekistonda yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy ishtirokiga ta'sir qiluvchi motivatsion va strukturaviy omillarni kompleks ilmiy tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot davomida yosh ayollarning davlat xizmatiga kirish motivlari, siyosiy faolligiga ta'sir qiluvchi institutsional va ijtimoiy determinantlar hamda mavjud tizimdagi asosiy muammolar o'rganiladi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda yosh ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki gender siyosati, yoshlar siyosati va davlat boshqaruvi kesishmasida kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Keyingi bo'limda tadqiqot metodologiyasi, ma'lumotlarni yig'ish usullari va tahliliy yondashuvlar batafsil yoritiladi.

II. ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Amerikalik siyosatshunos Anne Phillips "haqiqiy demokratiya faqat jamiyatdagi barcha guruhlarining siyosiy vakilligi ta'minlangandagina shakllanadi", deb ta'kidlaydi [5]. Ushbu yondashuv ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki nafaqat gender tengligi, balki demokratik legitimlik va siyosiy adolat masalasi ekanligini ko'rsatadi. Ronald Inglehart va Pippa Norris olib borgan ilmiy tadqiqotlar gender tenglik yuqori bo'lgan davlatlarda fuqarolik faolligi va siyosiy barqarorlik darajasi yuqori ekanligini ilmiy asoslagan [6]. Shu jihatdan yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy faolligini o'rganish davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish bilan chambarchas bog'liqdir.

Biroq xalqaro amaliyot shuni ko'rsatadiki, ayollarning davlat boshqaruvidagi ulushi ortayotganiga qaramasdan, yosh ayollar hali ham qator institutsional va ijtimoiy to'siqlarga duch kelmoqda. "Glass ceiling" yoki "shisha shift" nazariyasiga ko'ra, ayollar rasmiy jihatdan siyosiy va ma'muriy tizimda faoliyat yuritish imkoniga ega bo'lsalar ham, yuqori rahbarlik lavozimlariga ko'tarilishda norasmiy stereotiplar va yashirin diskriminatsiya sabab cheklovlariga duch keladilar [7]. Eagly va Karau tomonidan ishlab chiqilgan "Role Congruity Theory"ga ko'ra esa jamiyatdagi an'anaviy gender rollari ayollarning lider sifatida qabul qilinishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi [8]. Mazkur nazariyalar yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy faolligini o'rganishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda xotin-qizlarning davlat va jamiyat boshqaruvidagi rolini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan gender tenglikni ta'minlash, ayollar huquqlarini himoya qilish va ularning siyosiy faolligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi [9]. Natijada parlamentdagi ayollar ulushi sezilarli darajada oshdi, davlat boshqaruvi organlarida faoliyat yuritayotgan xotin-qizlar soni ko'paydi va gender siyosati davlat rivojlanish strategiyasining ustuvor yo'nalishiga aylandi [10]. Xususan, O'zbekiston Markaziy Osiyoda parlamentdagi ayollar ulushi bo'yicha yuqori ko'rsatkichlardan biriga erishdi.

Shunga qaramasdan, yosh ayollarning davlat xizmatidagi real siyosiy ishtiroki hali ham murakkab strukturaviy omillar ta'sirida shakllanmoqda. UNDP Uzbekistan tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda ayollarning siyosiy faolligiga salbiy ta'sir qiluvchi asosiy omillar sifatida gender stereotiplari, siyosiy tajriba yetishmasligi, norasmiy siyosiy tarmoqlarga kirish imkonining cheklanganligi va oilaviy mas'uliyatning yuqoriligi qayd etilgan [11]. Ayniqsa, qishloq hududlarida an'anaviy patriarxal qarashlar yosh ayollarning davlat boshqaruvidagi liderlik salohiyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. O'zbek olimasi K. Alieva ayollarning siyosiy faolligini cheklovchi omillarni tahlil qilib, "siyosiy tizimdagi gender tengligi faqat qonunchilik bilan emas, balki jamiyatdagi madaniy transformatsiyalar bilan ham bog'liq" ekanligini ta'kidlaydi [12].

Shuningdek, yosh ayollarning davlat xizmatiga kirish motivatsiyasi ham ilmiy jihatdan murakkab va ko'p omilli jarayon hisoblanadi. Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda davlat xizmatiga kirish motivlari orasida jamiyat rivojiga hissa qo'shish istagi, liderlik ambitsiyasi, professional rivojlanish, iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy mavqe asosiy omillar sifatida ko'rsatiladi [13]. Biroq ayollarning siyosiy faolligiga ta'sir qiluvchi strukturaviy to'siqlar ushbu motivatsion omillarning amaliy natijaga aylanishiga to'siqlik

Mazkur metodologik modelda “y” yosh ayollarning siyosiy ishtirok darajasini, “m” motivatsion omillar kuchini, “x” strukturaviy determinantlarni va “b” institutsional qo‘llab-quvvatlash darajasini anglatadi. Ushbu konseptual model tadqiqot davomida siyosiy faollikka ta’sir qiluvchi omillarni tizimli ravishda tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqot davomida qiyosiy tahlil metodidan ham keng foydalanildi. Ushbu metod yordamida O‘zbekiston tajribasi Qozog‘iston, Qirg‘iziston va boshqa rivojlanayotgan davlatlar amaliyoti bilan solishtirildi. Qiyosiy yondashuv yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy ishtirokiga ta’sir qiluvchi umumiy va milliy omillarni aniqlash imkonini berdi. Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda gender siyosati bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy natijalar berayotgan bo‘lsa-da, ayrim institutsional va madaniy to‘siqlar hali ham saqlanib qolayotganini ko‘rsatdi.

Tadqiqotning metodologik ahamiyati shundaki, unda yosh ayollarning davlat boshqaruvidagi siyosiy ishtiroki gender siyosati, davlat boshqaruvi va yoshlar siyosati kesishmasida kompleks yondashuv asosida o‘rganildi. Keyingi bo‘limda tadqiqot natijalari asosida aniqlangan asosiy motivatsion va strukturaviy omillar batafsil tahlil qilinadi.

III. NATIJALAR

Mazkur tadqiqot davomida o‘rganilgan nazariy manbalar, statistik ma’lumotlar va qiyosiy tahlillar O‘zbekistonda yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy ishtiroki so‘nggi yillarda sezilarli darajada oshib borayotganini ko‘rsatdi. Biroq ushbu ijobiy tendensiyaga qaramasdan, yosh ayollarning davlat boshqaruvidagi real siyosiy faolligi hali ham qator motivatsion va strukturaviy omillar ta’sirida shakllanmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, yosh ayollarning davlat xizmatiga kirish istagi yuqori bo‘lsa-da, ularning siyosiy qaror qabul qilish jarayonlaridagi real vakilligi va rahbarlik pozitsiyalaridagi ulushi nisbatan pastligicha qolmoqda.

Avvalo, tadqiqot natijalari yosh ayollarning davlat xizmatiga kirish motivatsiyasi ko‘p omilli va murakkab jarayon ekanligini ko‘rsatdi. Xalqaro va milliy ilmiy manbalar tahliliga ko‘ra, O‘zbekistonda yosh ayollarni davlat xizmatiga jalb qiluvchi asosiy motivatsion omillar orasida jamiyat rivojiga hissa qo‘shish istagi, liderlik ambitsiyasi, professional rivojlanish, ijtimoiy mavqe va iqtisodiy barqarorlik muhim o‘rin egallaydi [13]. Ayniqsa, so‘nggi yillarda yosh ayollar orasida davlat boshqaruvida faoliyat yuritishga bo‘lgan qiziqish ortib borayotgani kuzatildi. Tadqiqot davomida tahlil qilingan yoshlar siyosati va gender dasturlari ayollarda liderlik kompetensiyalarini shakllantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatayotgani aniqlandi.

UNDP Uzbekistan hamda O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlari asosida olib borilgan tahlillar davlat boshqaruvi tizimida faoliyat yuritayotgan xotin-qizlar soni ortib borayotganini ko‘rsatdi [11]. Xususan, parlament va mahalliy kengashlardagi ayollar ulushi avvalgi yillarga nisbatan sezilarli darajada oshgan. Biroq yosh ayollarning yuqori boshqaruv va strategik qaror qabul qilish lavozimlaridagi ishtiroki hali ham cheklanganligi aniqlandi. Tadqiqot natijalari ayollar ko‘proq ijro apparati yoki ijtimoiy yo‘nalishdagi lavozimlarda faoliyat yuritayotganini, strategik siyosiy qarorlar qabul qilinadigan rahbarlik pozitsiyalarida esa erkaklar ustunligini ko‘rsatdi.

Tadqiqot davomida yosh ayollarning siyosiy faolligiga salbiy ta’sir qiluvchi asosiy strukturaviy omillar ham aniqlashtirildi. Eng muhim omillardan biri sifatida gender stereotiplari qayd etildi. O‘zbekiston sharoitida an’anaviy ijtimoiy qarashlar hanuzgacha ayollarning asosiy vazifasi oilaviy majburiyatlarni bajarish bilan bog‘liq degan stereotiplarni saqlab qolmoqda [12]. Ayniqsa, qishloq hududlarida ushbu stereotiplar yosh ayollarning davlat xizmatiga kirish va siyosiy liderlikka intilishiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Tadqiqot davomida tahlil qilingan ilmiy maqolalar va xalqaro hisobotlarda patriarxal madaniy qarashlar Markaziy Osiyo davlatlarida ayollarning siyosiy faolligiga ta’sir qiluvchi eng asosiy omillardan biri sifatida qayd etilgan [8].

Bundan tashqari, oilaviy mas’uliyat va vaqt resurslarining cheklanganligi ham yosh ayollarning siyosiy faolligiga salbiy ta’sir qiluvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ldi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ko‘plab yosh ayollar davlat xizmatida faoliyat yuritish va oilaviy vazifalarni bir vaqtda olib borishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ayniqsa, yosh farzandli ayollarda professional rivojlanish imkoniyatlarining cheklanishi kuzatildi. Ushbu holat xalqaro ilmiy adabiyotlarda ham “double burden” yoki “ikki tomonlama yuklama” konsepsiyasi bilan izohlanadi [15].

$$f(x)=a+b-c$$

Mazkur konseptual modelda “a” motivatsion omillarni, “b” institutsional qo‘llab-quvvatlashni,

“c” esa strukturaviy to‘siqlarni anglatadi. Modelga ko‘ra, strukturaviy to‘siqlar kamaygan sari yosh ayollarning siyosiy faolligi ortadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari O‘zbekistonda gender siyosati doirasida amalga oshirilayotgan islohotlar yosh ayollarning siyosiy faolligiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatayotganini ko‘rsatdi. Xususan, davlat organlarida gender tenglik masalalariga e‘tiborning ortishi, ayollar uchun kvotalar va qo‘llab-quvvatlash dasturlarining kengayishi yosh ayollarning davlat boshqaruvidagi ishtirokiga motivatsion ta‘sir ko‘rsatmoqda [9]. Biroq tadqiqot davomida ayrim hollarda ayollarning siyosiy vakilligi ramziy xarakter kasb etayotgani ham aniqlandi. Ya‘ni, ayrim hollarda ayollar rasmiy ravishda boshqaruv tizimida mavjud bo‘lsa-da, real strategik qaror qabul qilish imkoniyatlari cheklanganligicha qolmoqda.

Qiyosiy tahlillar O‘zbekistonning gender siyosati bo‘yicha Markaziy Osiyoda nisbatan ijobiy natijalarga ega ekanligini ko‘rsatdi. Ayniqsa, parlamentdagi ayollar ulushi va gender tenglik bo‘yicha normativ-huquqiy bazaning rivojlanishi O‘zbekistonning xalqaro reytinglardagi pozitsiyasiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda [10]. Shu bilan birga, rivojlangan davlatlar tajribasi bilan taqqoslaganda, yosh ayollarning yuqori darajadagi siyosiy liderlik pozitsiyalaridagi ulushi hali ham past darajada ekanligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalari yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy faolligini oshirish uchun kompleks yondashuv zarurligini ko‘rsatdi. Faqat qonunchilik bazasini rivojlantirish yetarli emasligi, balki gender stereotiplarini kamaytirish, mentorlik tizimlarini kengaytirish, siyosiy ta‘lim dasturlarini kuchaytirish va yosh ayollar uchun institutsional qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish muhimligi aniqlandi. Tadqiqotning keyingi bo‘limida mazkur natijalar xalqaro ilmiy nazariyalar va zamonaviy gender tadqiqotlari doirasida muhokama qilinadi.

Mazkur tadqiqot natijalari O‘zbekistonda yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy ishtiroki murakkab motivatsion va strukturaviy omillar ta‘sirida shakllanishini ko‘rsatdi. Olingan natijalar xalqaro gender tadqiqotlari va siyosiy ishtirok nazariyalari bilan uyg‘unlikda tahlil qilinganda, O‘zbekiston sharoitida ayollarning davlat boshqaruvidagi roli so‘nggi yillarda sezilarli darajada kuchaygan bo‘lsa-da, tizimli va madaniy to‘siqlar hali ham mavjud ekanligi namoyon bo‘ldi. Ayniqsa, yosh ayollarning siyosiy faolligi nafaqat individual motivatsiya, balki jamiyatdagi gender normalari, institutsional qo‘llab-quvvatlash va siyosiy kapital darajasi bilan ham chambarchas bog‘liq ekanligi aniqlandi.

Tadqiqot davomida aniqlangan eng muhim jihatlardan biri yosh ayollarning davlat xizmatiga kirish motivatsiyasi yuqori ekanligidir. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, yosh ayollar davlat boshqaruvida faoliyat yuritishni jamiyat rivojiga hissa qo‘shish, professional o‘shish va liderlik imkoniyati sifatida baholamoqda. Ushbu holat xalqaro ilmiy tadqiqotlarda keltirilgan natijalar bilan mos keladi. Perry va Wise davlat xizmatidagi motivatsiyani “jamiyat manfaatlariga xizmat qilishga qaratilgan ichki ehtiyoj” sifatida izohlaydi [13]. Tadqiqot davomida aniqlangan natijalar ham O‘zbekistondagi yosh ayollar davlat xizmatini nafaqat ish o‘rni, balki ijtimoiy ta‘sir va o‘zgarishlar yaratish platformasi sifatida qabul qilayotganini ko‘rsatdi.

Biroq motivatsiyaning yuqori bo‘lishiga qaramasdan, yosh ayollarning real siyosiy faolligi va rahbarlik pozitsiyalaridagi ulushi nisbatan pastligicha qolmoqda. Ushbu natija “glass ceiling” nazariyasi bilan izohlanishi mumkin. Cotter va hammualliflar “shisha shift” fenomenini ayollarning yuqori lavozimlarga ko‘tarilishiga to‘sqinlik qiluvchi yashirin institutsional va ijtimoiy mexanizmlar sifatida tavsiflaydi [7]. Tadqiqot natijalari O‘zbekiston sharoitida ham ayollar ko‘proq ijro va yordamchi lavozimlarda faoliyat yuritayotganini, strategik siyosiy qarorlar qabul qilinadigan yuqori boshqaruv pozitsiyalarida esa erkaklar ustunligi saqlanib qolayotganini ko‘rsatdi. Bu esa gender tenglik bo‘yicha qonunchilikdagi ijobiy o‘zgarishlarga qaramasdan, amaliy boshqaruv tizimida norasmiy gender iyerarxiyasi saqlanib qolayotganini anglatadi.

Muhokama jarayonida gender stereotiplarining yosh ayollarning siyosiy faolligiga ta‘siri alohida ahamiyat kasb etdi. Tadqiqot davomida aniqlanganidek, O‘zbekiston jamiyatida an‘anaviy gender rollari hanuzgacha kuchli ijtimoiy omil sifatida saqlanib qolmoqda. Ayniqsa, qishloq hududlarida ayollarning asosiy vazifasi oilaviy majburiyatlar bilan bog‘lanishi ularning siyosiy va professional ambitsiyalariga salbiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Ushbu natijalar Eagly va Karau tomonidan ishlab chiqilgan “Role Congruity Theory” bilan mos keladi. Mazkur nazariyaga ko‘ra, jamiyatdagi an‘anaviy gender stereotiplari ayollarning lider sifatida qabul qilinishiga to‘sqinlik qiladi [8]. Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda ham ayollar liderligi masalasida ijtimoiy qarashlar va madaniy stereotiplar muhim rol o‘ynashini tasdiqladi.

Tadqiqot natijalari oilaviy majburiyatlarning ham yosh ayollarning davlat xizmatidagi faoliyatiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi. Ayniqsa, yosh farzandli ayollarda professional rivojlanish va siyosiy faollik imkoniyatlari cheklanishi kuzatildi. Ushbu holat xalqaro ilmiy adabiyotlarda “double burden”

konsepsiyasi bilan izohlanadi [15]. Mazkur konsepsiyaga ko'ra, ayollar bir vaqtning o'zida ham professional faoliyat, ham oilaviy majburiyatlarni bajarishga majbur bo'lgani sababli siyosiy va professional rivojlanishda erkaklarga nisbatan ko'proq qiyinchiliklarga duch keladi. O'zbekiston sharoitida ham ushbu tendensiya aniq kuzatilmoqda.

Muhokama davomida yosh ayollarning siyosiy va professional tarmoqlarga kirish imkoniyati masalasi ham muhim omil sifatida namoyon bo'ldi. Tadqiqot natijalari mentorlik va liderlik dasturlarida ishtirok etgan ayollarning davlat xizmatiga qiziqishi va siyosiy faolligi yuqoriroq ekanligini ko'rsatdi. Ushbu holat Bourdieu'ning "ijtimoiy kapital" nazariyasi bilan izohlanishi mumkin [16]. Mazkur nazariyaga ko'ra, professional va siyosiy tarmoqlarga kirish imkoniyati insonning ijtimoiy muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda yosh ayollar uchun mentorlik va networking imkoniyatlarining cheklanganligi ularning siyosiy faolligini pasaytiruvchi muhim omillardan biri ekanligi aniqlandi.

Mazkur tadqiqot natijalari O'zbekistonda gender inklyuziv boshqaruvni rivojlantirish uchun faqat qonunchilik bazasini takomillashtirish yetarli emasligini ko'rsatadi. Gender stereotiplarini kamaytirish, siyosiy ta'lim dasturlarini kengaytirish, mentorlik tizimlarini rivojlantirish va yosh ayollar uchun institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, yosh ayollarning siyosiy qaror qabul qilishdagi real vakilligini oshirish O'zbekistonning uzoq muddatli demokratik rivojlanish strategiyasida muhim o'rin tutadi. Shunday qilib, tadqiqot natijalari O'zbekistonda yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy faolligi ijobiy rivojlanayotgan bo'lsa-da, mazkur jarayon hali ham murakkab institutsional va madaniy omillar bilan cheklanayotganini ko'rsatdi. Keyingi bo'limda tadqiqotning asosiy xulosalari, ilmiy yangiliklari va amaliy tavsiyalari yoritiladi.

Mazkur tadqiqot O'zbekistonda yosh ayollarning davlat xizmatidagi siyosiy ishtirokiga ta'sir qiluvchi motivatsion va strukturaviy omillarni tahlil qildi. Tadqiqot natijalari mamlakatda gender tenglikni ta'minlash va ayollarning davlat boshqaruvidagi rolini kuchaytirishga qaratilgan islohotlar faollashganini ko'rsatdi. Xususan, ayollarning parlament va davlat boshqaruvidagi ulushi ortib, gender siyosati bo'yicha normativ-huquqiy baza mustahkamlanmoqda hamda yosh ayollar liderligini rivojlantirishga qaratilgan dasturlar kengaymoqda. Tadqiqot davomida yosh ayollarni davlat xizmatiga jalb qiluvchi asosiy omillar sifatida jamiyat rivojiga hissa qo'shish istagi, liderlik ambitsiyasi, professional rivojlanish va iqtisodiy barqarorlik aniqlandi. Biroq gender stereotiplari, patriarxal qarashlar, oilaviy majburiyatlar va professional faoliyat o'rtasidagi muvozanat muammolari yosh ayollarning siyosiy faolligini cheklayotgan asosiy strukturaviy omillar sifatida namoyon bo'ldi. Ayniqsa, qishloq hududlarida ushbu omillarning ta'siri kuchliroq ekani kuzatildi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ayollarning davlat boshqaruvidagi real siyosiy vakilligini ta'minlash uchun faqat qonunchilik bazasi yetarli emas. Gender stereotiplarini kamaytirish, siyosiy ta'lim dasturlarini kengaytirish, mentorlik tizimlarini rivojlantirish va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarur. Shu jihatdan, yosh ayollar liderligini qo'llab-quvvatlash O'zbekistonning demokratik va gender inklyuziv rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. United Nations Women. Women in Politics 2024. – New York: UN Women, 2024.
2. United Nations. Sustainable Development Goals Report 2024. – New York: UN, 2024.
3. World Bank. Women, Business and the Law 2024. – Washington DC: World Bank, 2024.
4. OECD. Gender Equality and Governance Report. – Paris: OECD Publishing, 2023.
5. Phillips A. The Politics of Presence. – Oxford: Oxford University Press, 1995.
6. Inglehart R., Norris P. Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change Around the World. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
7. Cotter D. A., Hermsen J. M., Ovadia S., Vanneman R. The Glass Ceiling Effect // Social Forces. – 2001. – Vol. 80(2). – P. 655–681.
8. Eagly A. H., Karau S. J. Role Congruity Theory of Prejudice Toward Female Leaders // Psychological Review. – 2002. – Vol. 109(3). – P. 573–598.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining gender tenglik va xotin-qizlar siyosatiga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2024.
10. Inter-Parliamentary Union. Women in National Parliaments Report 2024. – Geneva: IPU, 2024.
11. UNDP Uzbekistan. Baseline Assessment of Barriers to Women's Participation and Leadership in Political Life in Uzbekistan. – Tashkent, 2024.
12. Alieva K. Revealing the Barriers to Women's Political Participation in Uzbekistan // Al-Ahwal. – 2025. – Vol. 18(1). – P. 29–46.
13. Perry J. L., Wise L. R. The Motivational Bases of Public Service // Public Administration Review. –

1990. – Vol. 50(3). – P. 367–373.
- 14.Mackay F., Kenny M., Chappell L. New Institutionalism Through a Gender Lens // *Politics & Gender*. – 2010. – Vol. 6(4). – P. 573–588.
- 15.Schneider M. C., Bos A. L. Measuring Stereotypes of Female Politicians // *Political Psychology*. – 2014. – Vol. 35(2). – P. 245–266.
- 16.Bourdieu P. The Forms of Capital // *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. – New York: Greenwood Press, 1986.
- 17.Yusupova M. O‘zbekistonda yosh xotin-qizlarning siyosiy faolligini oshirish mexanizmlari // *Ijtimoiy tadqiqotlar jurnali*. – 2024. – Vol. 4(2). – P. 55–67.
- 18.Boymatova Z. A. Reforms to Increase the Socio-Political Activity of Women and Ensuring Gender Equality in Uzbekistan // *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*. – 2025.